

WAAROM IK DIT BOEK WILDE SCHRIJVEN

1 EEN RODE VLIEGER MET OGEN

Toen ik voor het eerst in Suriname kwam, viel mij op hoeveel verschillende bevolkingsgroepen er waren. Van de oorspronkelijke, inheemse bevolking (vroeger 'indianen' genoemd), *Afro-Surinamers* (*creolen en marrons*), *Hindostanen*, *Javanen* en Chinezen tot kleinere groepen als Joden, Libanezen en *boeroes*.

Na de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 is uiteindelijk bijna de helft van de bevolking in Nederland komen wonen. Het beeld van dé Surinamer wordt hier vooral bepaald door de Afro-Surinamers. Ze treden op de voorgrond in de media en ze zijn ook populair in de muziek en in de sport.

Maar wat veel mensen niet weten, is dat de Hindostanen inmiddels de grootste bevolkingsgroep vormen, zowel in Suriname zelf als in Nederland. Nog minder is bekend dat die Hindostanen na de afschaffing van de slavernij vanaf het einde van de negentiende eeuw als contractarbeiders vanuit India naar Suriname zijn gekomen om daar op de plantages te werken.

Daarom wil ik het verhaal van Yash vertellen.
Het begint in India ...

Bij alle schuingedrukte woorden vind je achterin meer uitleg.

India, deelstaat Bihar, 1906

'Yash, Yash!' Blootsvoets rennen de dorpskinderen in een lange sleep achter hem aan en roepen zijn naam. Maar Yash kijkt niet op of om, hij holt zo hard als ie kan tussen de simpele lemen hutjes door het dorp uit, de velden in. Zijn vlieger gaat hoger en hoger en de slinger danst er in de lucht achteraan. De kleine kinderen maken sprongetjes van opwinding. Het is gelukt! Dagenlang zijn ze met elkaar bezig geweest om 'de mooiste en beste vlieger ooit' te maken met een staart in alle kleuren van de regenboog. Iedereen had pakpapier verzameld. Ze waren op strooptocht geweest naar de markt en de kleine bazaars, en hadden in het afval gezocht. Iedere minuut dat ze vrij waren, kwamen ze bij elkaar. Er moest van alles gedaan worden: van het maken van de lijm tot het snijden van papier in lange repen voor de slinger. Ondertussen zette Yash met zijn grote vriend Ravi de vlieger in elkaar. Heel secuur gingen ze te werk om hem uit rood pakpapier te snijden. Daarna had Ravi er met inkt ogen op geschilderd. Urenlang hadden ze lange, dunne bamboestokken geschaafd en gebogen voor het raamwerk binnenin. Dat

was ook nog een behoorlijk precisiewerkje geweest. Een oude man had de hele tijd van een afstandje toegekeken en kwam ten slotte een bamboeklos met touw brengen die hij zelf had gebruikt als kind. Zo hadden ze ineens veel meer vliegertouw. Al het touw werd door een bak met een mengsel van lijm en glasgruis gehaald en daarna tussen de bomen gehangen om te drogen.

Vanochtend was het zover.

Gekleurde stipjes aan de horizon en joelende stemmen in de verte. Vaste prik op zondag. Achter het grote huis van de zamindar, de grootgrondbezitter van het district, is zijn twaalfjarige zoon met een paar vriendjes aan het vliegeren. Zodra een van hen de dorpskinderen in het vizier krijgt, schreeuwt hij: 'Wat komen jullie hier doen?'

'Kijk eens hoe hoog onze vliegers gaan!' wijst een ander triomfantelijk.

'Die van ons raakt de wolken!' roepen de dorpskinderen terug.

'Haha.' Geringschattend kijkt de zoon van de zamindar over zijn schouder. 'Ik haal hem binnen de kortste keren naar beneden!'

'Kijk maar uit ... Onze Yash is de beste vliegeraar die er is!'

Dit is een oorlogsverklaring.

Onverstoorbaar knijpt Yash zijn ogen tot spleetjes, de rode vlieger weerspiegelt het felle zonlicht. Hij trekt zich niks aan van wat er achter hem wordt gezegd. Hij weet het wel. De zoon van de zamindar heeft een schitterende vlieger met een afbeelding van de hindoeïsche godheid Garuda, de koning van alle vogels. Zo'n vlieger die je alleen in de bazaar in de stad kunt kopen, waar hij vast met zijn vader te paard naartoe is gegaan. Maar Yash is zoals alle dorpskinderen nog nooit verder dan het volgende gehucht geweest. De machtige vleugels van

Garuda scheren door de lucht, de rode vlieger zweeft hoog boven in de wolken. Hangt de vlieger even stil, dan haalt Yash met zijn assistent Ravi de lijn een stukje binnen om hem vervolgens weer te laten vieren. Inmiddels zijn er geen andere vliegers meer in de lucht. Iedereen volgt de strijd en houdt de adem in. De rode vlieger en Garuda achtervolgen elkaar, ze gaan steil omhoog en duiken. Een kat-en-muisspelletje dat een tijdlang doorgaat.

Plots wordt het menens, het gevecht wordt met de minuut grimziger. De ene na de andere verwoede poging volgt om de glaslijn van de ander door te snijden. De vliegers botsen en raken bijna in elkaar verstrikt. Welke vlieger zal het eerst worden neergehaald? Opgewonden kreten vullen de lucht. Maar ze komen weer los. De dorpskinderen kijken met strakke gezichten naar boven en bijten van spanning op hun lip. Nog steeds is de strijd onbeslist.

Dan gebeurt het, op een moment dat niemand het verwacht ... Met hoge snelheid suist een van de vliegers naar beneden. Even is er grote verwarring. De Garuda is neergestort! Een van zijn majestueuze vleugels raakt de grond een eind verderop. Alle jongens stormen er meteen op af. Maar een klein jochie uit het dorp staat toevallig dicht in de buurt van de landingsplaats. Als een oorlogstrofee omarmt hij de Garuda om hem nooit meer los te laten.

Met grote stappen komt de zoon van de zamindar met zijn vrienden eraan. 'Geef op, die vlieger, hij is van mij.' Dreigend kijkt hij het kleintje aan.

Zijn grote broer komt hem beschermen. 'Maar ... dat is toch niet volgens de regels?' brengt hij er voorzichtig tegenin. 'Degene die het eerst bij een neergehaalde vlieger is, mag hem hebben,' mompelt hij zachtjes.

‘Wie denk jij dat hier de regels maakt?’ De zoon van de zamindar gaat vlak voor hem staan terwijl zijn vrienden brullen van de lach. ‘Ik, ik ben de baas. Het is een bevel,’ sist hij bij het oor van de jongen. ‘Let op je woorden, anders zal het jou en je familie berouwen.’

Verschrikt deinst de jongen naar achteren.

Gewaarschuwd door het lawaai hollen de bewakers van het grote huis de poort uit. Met stokken slaan ze de dorpskinderen uit elkaar. ‘Weg met jullie, stelletje gajes!’

De kinderen rennen voor hun leven door de velden, sommigen kunnen ternauwernood ontkomen.

‘We krijgen jullie nog wel!’ Een voor een geven de bewakers het op en keren terug naar het grote huis.

Schichtig kijken een paar dorpsbewoners bij de rand van de velden toe. Vanaf het begin hebben ze alles gevolgd.

‘Wat hebben jullie nu weer uitgespookt?’ Argwanend komt een man met een stok op hen aflopen.

‘Niks ... helemaal niks.’

‘We hebben alleen eerlijk gewonnen.’

‘Waarom snappen jullie nog steeds niet dat ons lot in handen van de zamindar ligt. En zijn zoon is de opvolger.’

De dorpsbewoners staren in de verte naar het grote huis in het licht van de ondergaande zon.

Hoofdschuddend draaien ze zich om en lopen naar huis.

In paniek komt Ravi eraan, hij steekt zijn armen in de hoogte. ‘Wa... waar is onze vlieger?’ vraagt hij aan Yash. ‘Ik dacht dat jij hem had?’

‘Toen ik hem wilde oprapen, ging een bewaker er met zijn voet op staan en vertrapte hem.’ Yash balt een vuist naar het grote huis.

‘Ach, we maken wel weer een andere.’ Gelaten haalt Ravi zijn schouders op. ‘De kust is veilig. Ik ga er nu vandoor.’

Voordat Yash nog iets kan zeggen, is Ravi al verdwenen.

‘Maar wij, wij hebben gewonnen!’ zeggen de andere kinderen triomfantelijk tegen elkaar.

Een voor een kloppen ze Yash bemoedigend op de schouder terwijl ze met z’n allen het dorp binnenlopen. Voor de huizen staan mensen in groepjes bij elkaar te praten, ze keren zich met boze blikken om.

‘Voorlopig wordt er niet meer gevliegerd!’ Ouders sturen hun kinderen onmiddellijk naar binnen. Sommigen krijgen een trap na.

Yash blijft nog op straat rondhangen. Hij heeft geen enkele haast om naar huis te gaan en zijn tante onder ogen te komen. Ze zal het nu ook vast gehoord hebben ... Het volgende moment komt ze aangestormd en slaat ze Yash met de jahru, de twijgenbos waarmee ze de lemen vloer van haar huisje altijd schoonveegt. Overal zijn ogen, de burens gluren om de hoek. Yash probeert steeds weg te duiken, maar dat maakt zijn tante nog bozer. Zijn nichtjes staan huilend in de deuropening, maar tante trekt zich er niets van aan.

‘Wie niet luisteren wil, moet maar voelen.’ Als een gek slaat ze Yash en gaat ze tekeer, terwijl hij met zijn armen de twijgenbos probeert af te weren. ‘Hoe vaak heb ik je al niet verboden met die Ravi om te gaan. Hij is *kasteloos*, een *dalit* ... onrein! Jij, jij brengt grote schande over de familie. En dan ook nog ruziemaken met de zoon van de zamindar, hoor ik van de buurvrouw. Je zorgt al voor net zoveel problemen als je vader. Wil je dat jou hetzelfde overkomt?’

‘Toe nou, tante, luister ...’ Yash springt weg. ‘We waren gewoon

met z'n allen aan het vliegeren, we waren niet op ruzie uit. Maar toen ...?

Vertwijfeld gooit tante de twijgenbos in zijn richting. 'Ik wil het niet horen!' krijst ze en met haar handen over haar oren loopt ze naar binnen. 'Als ik je nog één keer met Ravi zie, of er gebeurt iets als vanmiddag, dan gooi ik je het huis uit. Dan ga je ook maar in een koeienstal wonen, net zoals die kasteloze.'

2

DE KALA PANI

Een rotmug zoemt irritant rond zijn hoofd, af en toe slaat hij ernaar. Iedere keer als hij buiten iets hoort ritselen, spitst Yash zijn oren. Nee, weer niet ... Uitgerekend vanavond. Hij zal toch nog wel komen? In het donker staart Yash voor zich uit op zijn rieten slaapmat.

'Verdwij uit mijn ogen!' had tante geschreeuwd. Yash had nauwelijks een stap in huis gezet of hij stond alweer buiten. Zo gaat het bijna dagelijks, tante vindt altijd wel een reden om hem weg te jagen. Mistroostig was hij bij de geit en de rondscharrelende kippen op het erf gaan zitten. Een van zijn kleine nichtjes had hem stiekem de restjes van het eten van de vorige dag gebracht. Pas toen het stil in het hutje was, is hij weer naar binnen geslopen om te slapen. Waar kan hij anders heen?

Yash woont bij zijn tante en nichtjes sinds zijn moeder aan een mysterieuze ziekte is overleden. Dagenlang had ze hoge koorts en lag ze gewikkeld in haar sari op een *charpai* te ijlen. De laatste avond sloeg ze ineens haar ogen open, ze pakte zijn hand vast en fluisterde wat ze met haar zus had afgesproken. Met tranen in de ogen knikte Yash. Op dat moment had hij zijn lieve *mata* wel alles willen beloven, zelfs om bij zijn tante te blijven wonen. Het belangrijkste voor *mata* was natuurlijk dat hij de familie-eer hoog zou houden.

'Het enige van waarde dat ik nog bezit ...' Onverwacht schoof ze haar twee gouden *huwelijksarmbanden* van beide polsen en drukte ze in zijn hand. 'Voor als je geld nodig hebt om schriften en potloden

